

1990'LARDA LATİN AMERİKA'DA HABERCİLİK : Çağdaşlaştırma Çabaları*

Yazan: Fernando Reyes-Matta
Çeviren: Arş.Gör. Jülide SEZGİN
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İletişim Fakültesi

Latin Amerika Gazeteciler Cemiyeti'ne (FELAP) göre, Latin Amerika ve Karayip Adaları'nda yaklaşık 60.000 gazeteci bulunmaktadır. Bu gazeteciler, geçtiğimiz on yıllık dönem sürecinde, kıtada demokrasinin iktidarını tekrar ele geçirmek ve sağlamlaştırmak, dış borçların sebep olduğu zorlu ekonomik düzenlemeleri alt etmek , silahlı fikir ayrılıkları ve şiddet hareketlerinden sağ kurtulmak için büyük bir çaba gösterdiler.

1990'lar Latin Amerikalılar için yeni bir siyasal ve ekonomik düzenin başlangıcı idi. Siyasal açıdan, demokrasi bir kez daha yönetimin temel sistemi haline geldi ve askerler kendi kabuğuna çekildi. Ekonomik açıdan, ilk rolün özel sektöre, ikinci rolün yönetime bırakıldığı serbest piyasa ekonomisi etkili sistem haline geldi.

Latin Amerikan hükümetleri ve karar alıcılar tarafından hedef seçilen "mega eğilimlere" rağmen, demokratikleşme ve ekonomik liberalizm hedefleri hali hazırda tam olarak gerçekleştirilememiştir. Haiti, Peru ve Küba'da anti-demokratik rejimlerin süre gelmesi ve Venezüela'daki darbe girişimleri demokrasinin kökleşmediğini göstermektedir. Ekonomik gelişmelerden de herkes yararlanamamıştır. 420 milyonluk toplam nüfusun 1/3'nden fazlası yoksulluk çekmektedir.

Bu ekonomik ve siyasal patlamalar, Latin Amerikan gazeteciliğinin gelişiminde çok büyük bir etken olmuştur. Bölgedeki kapsamlı değişimlerin sonunda, arabuluculuk rolünü üstüne alan gazeteciliğin, idari düzenleme ve

haber üretme biçiminde değişimler meydana geldi. Bu değişimlerin kanıtlarını şu maddelerde görebiliriz:

- Medyanın azalan etkisinin, özellikle insan hakları için mücadele etmek, askeri yönetimleri devirmek ve demokrasiyi geri getirmek için kullanılması. (Örneğin, Şili'de *Fortin*, Uruguay'da *La Hora* Gazetesi ve Paraguay'da *Nanduti Radyosu*)

- Hükümetin sahip olduğu medyanın özelleştirilmesi veya kamuya ait medyanın yetkilerinin artırılması. (Örneğin, Şili'de *La Nacion* Gazetesi, Arjantin'de *ATC Color* ve Meksika'da *IMEVISION* adlı hükümette ait televizyon işletmeleri)

- Güçlü ve uluslararası bağlantılar ve kendi muhabirlerinden oluşan örgütü ile kendini modern olarak niteleyen yeni medyanın gelişimi. (Örneğin, Kolombiya'da *Caracol Radyosu*, Brezilya'da *Folha de Sao Paulo*, Uruguay'da *Negocios*, Arjantin'de *El Cronista* Gazeteleri)

GAZETECİLİK VE ŞİDDET

1980'lerde demokrasi taraftarlarının hareketleri Latin Amerikan basınına güçlü bir şekilde etkiledi. Demokrasi için güçlü bir taleple karşı karşıya kalan Güney Amerika'daki askeri yönetimler, güçlerini sivillere devretmeye mecbur edildiler (Son olarak 1989'da Paraguay'da, 1990'da Şili'de olduğu gibi). Orta Amerika'da demokrasiyi geri getirme çabaları bölgesel barışı sağlamakla bağdaştırılmaya çalışıldı. Nikaragua'da muhalefetin adayı Violeta Chamorro'nun başarısı ile sonuçlanan seçimleri, 1991'in sonlarında El Salvador'da imzalanan barış anlaşması izledi.

Özgürlük (basın özgürlüğü dahil) yeniden ele geçirilmesine rağmen, bu birçok gazeteci için biraz geç oldu. Çünkü, askeri yönetimler sırasında bir çok gazeteci öldürüldü, kaçırıldı, işkence ve eziyet gördü, hapsedildi. Ve gazetecilere karşı şiddet bu kadarla kalmadı. Politik baskıların dışında, gerçekle ilişkisi olmayan uyuşturucu kaçakçılığı gibi sebeplerden de hayatlarını kaybetmeye devam ettiler. Meksika'daki haftalık *Filo Rojo* Dergisi'ne göre 1971-1991 yılları arasında yaklaşık 500 gazeteci kaza sonucu ölmüştü. Latin Amerika Gazeteciler Cemiyeti (FELAP) ise aynı dönemin, Peru, Meksika, Kolombiya, Guatemala ve El Salvador'un gazetecilik uygulamaları için en

tehlikeli bölgeler olduğundan bahsetmektedir.

Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Aralık 1991 yıllık raporunda, Latin Amerika'da demokratik yönetimlerin kurulmasına rağmen, basın özgürlüğünün hala korku vermekte olduğunu belirtmiştir. Kolombiya Başkanı Cesar Gaviria'nın tüm çabalarına rağmen gazeteciler, uyuşturucu ticaretine karışmış bir organizasyon tarafından "katledilmeye" ve "yıldırılmaya" devam edildiler. Aynı zamanda bu raporda *El Espectador* (merkezi bir kaç kez bombalanan), *El Tiempo*, *Caracol Radyosu*, *Haz* ve *Hoy por Hoy* dergilerinin uyuşturucu madde trafiği ve örgütlerin faaliyetlerinden en çok etkilenenler olduğundan bahsedilmiştir. Guatemala'da medya çalışanları, silahlı gruplar ve ordu arasındaki yüzleşme olarak tanımlanan "şiddet" ve "vahşilik" kurbanları iken, aynı zamanda Kasım 1989'da Ekvator'daki iç savaş yedi gazetecinin ölümüne sebep olmuştu. IPI'nin raporuna göre, Meksika'da 1982'den Kasım 1990'a kadar 41 gazeteci öldürülmüştü. Bu ölümlerin yedi tanesi Başkan Carlos Salinas de Gortari'nin göreve başlamasından sonra olmuştu.

Bahsedilen bu olaylar, Latin Amerika'daki gazeteciliğin karşılaşmış olduğu tehlikeler göz önünde tutulursa, sosyal barışı sağlama çabalarının gazeteciler için önemsiz bir sorun olmadığını ortaya koyar. Bu sebepten dolayı, Kolombiya Başkanı Gaviria, Ocak 1992'de Kolombiya'da barışın sağlanmasına katkıda bulunan gazetecilere adanmış bir vakfın kurulduğunu açıkladı. Bu açıklamayı, Kolombiya eski Başkanı Julio Cesar Turbay'ın kızının ölümünün 1. yılında düzenlenen törende yaptı. Diana Turbay, "Los Extraditables" adlı Medellin Karteli'nin silahlandırılmış bir grubu tarafından kaçırılmış ve polis kurtarma operasyonu sırasında öldürülmüştü. Kar amacı güdmeyen bu vakfın, 1992 yılı bütçesi yaklaşık 300.000 dolardır. Bu bütçe, basının öğrencileri için burs ve her yıl verilecek uluslararası bir ödül için kullanılacaktır. Ayrıca bu vakıf, basın kütüphaneleri ve Kolombiya'daki şiddet tarafından korkutulan gazetecilere yardım sağlama görevini de yürütecektir.

YENİ BİR DÖNEM İÇİN MEDYA

Temelleri 80'lerde atılan etkileyici olaylar, 90'larda gazeteciliğin gelişmesi için diğer mücadelelere de öncülük etti ve medya gündemi ile iletişim endüstrisinde yeni planlar yapılmasına neden oldu. Bölgede büyük, bağımsız iletişim kurumları biçimlenmeye başladı. Soğuk savaş takip eden yıllarda, demokrasinin pekiştirilmesi, krizler ve yenilenmenin sol tarafından tecrübe edilmesi, serbest piyasa ekonomik stratejilerinin yenilenmesi medyaya yeni bir gündem kazandırdı.

Şili'de *El Mercurio*, Venezüela'da *El Nacional*, Kolombiya'da *Tiempo* gibi geleneksel gazeteler, geniş okuyucu kitlesine hitap etmek ve kendi imajlarını kuvvetlendirmek amacı ile bünyelerinde değişimler yapmaktadırlar. "Büyük Bölgesel Basın" gazeteleri, son iki yıldır her gün en azından bir dergi yayınlamaya başladılar. Bu dergilerin en revaçta olan konu başlıkları kadın, gençlik, çevrebilim, bilgisayar, ekonomi ve turizmdir. Ekvator'daki *Hoy* yada *Folha de Sao Paula* gibi diğer gazeteler modern gazetecilik için değişik bir ifade kullanmaktadırlar. Örneğin, kendilerine planları sorulduğunda *Folha de Sao Paulo*'nun uluslararası editörü *USA Today* ve *New York Times* arasında, biraz da İspanya'nın *El Pais*'inden etkilenmiş bir karışım istediklerini söylemiştir. Bu tanımlama *USA Today* gibi öz, hatırdı kolay kalan, *New York Times* gibi analizleri kuvvetli, olayları belgelerle ispatlayan, *El Pais* gibi entellektüel olan gazetelerin karışımı bir gazetenin oluşması isteği olarak değerlendirilebilir.

Körfez Savaşı, gazetecilik uygulamaları üzerinde iki büyük etki yapmıştır. En açık ve bilineni, basın ve ulusal televizyonların haber yayın sistemleri arasındaki, *olayları anında izlemeye* yönelik bağlantıdır. Bu bağlantı CNN başta olmak üzere, İspanyol Televizyonu ve Meksika'da ECO Televizyonu'nda uygulanmıştır. İkinci etki, özellikle Reuter ve AFP ajansları tarafından dağıtılan "infografik"lerin (çizilmiş ve özetlenmiş istatistikler) yardımı vasıtası ile gazetecilik yorumlarının daha kolay hale getirilmesidir. Bölgedeki gazeteler artan bir şekilde diğer alanlarda kullanılan ifade formlarını da kendi alanlarında kullanmaya başladılar. İstatistik araştırmalardan grafiksel veriler, sosyolojik analizlerden oranlama gibi.

Nihayet gazeteler politik olaylardan daha çok şehirdeki şiddet, çevre problemleri, sağlık, yaşam tarzı, insan ilişkileri gibi sosyal konulara ağırlık vermektedir. Çoğu kez bir gazetenin ilk sayfası manşetlerle ve manşetlerle aynı konuları işleyen değişik yazıların da başlangıcının yapıldığı bölümdür. Bunun bazı örneklerini Şili *El Mercurio* ve Kolombiya *El Espectador* görmek mümkündür. Gazetelerin klasik sorunu profesyonel açıdan referansın kaçınılmaz olmasına rağmen, modern gazetelerin yeni formülü veri, hikaye ve yorum arasında dengeyi sağlamaya çalışmaktır.

VERİ, HİKAYE VE YORUM

Bölgesel medyalar, gazetecilik anlatımlarının yapısında her zaman bu üç alana eşit ağırlık vermediler. "Hikaye" açık bir şekilde ön planda tutuldu. Günümüzde veri, hikaye metninden bağımsız olarak kendi ayrıntısı ile

betimlenmiş ifadesi ve dil formu vasıtasıyla bir bütün olarak görülebilir. Aynı zamanda, temel bilgi kaynağı ile birlikte köşe yazılarının ve haberlerin yazılış biçimi veya soru-cevap biçiminde sunumu, uzmanların yazılarındaki "yorumlar" belirler. Bu "dinamik birleşim", gazetecilik ifadelerinin yumuşatılmasında kullanılmaktadır. Bunun örneğini Kolombiya'da *La Prensa Gaceta*'sinde görebiliriz.

Gündemdeki değişimler, haber kaynaklarının yeniden gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Artık haber toplamak için hükümet dairelerinin, bakanlıkların, kamu kuruluşlarının kapılarının önünde harcanacak zaman yoktur. Gazetecilikte röportajlar, kilit noktası olmayı sürdürmelerine rağmen, kamuoyu için bilgi kaynağı olarak çok sınırlıdır. Arjantin'in *Pagina 12 Gazetesi* editörlerinden biri "Röportajlar artık güncel değil, günümüzde herkes artık mikrofon vasıtası ile konuşuyor" demiştir.

"Aynen alıntı"ların, "özel belgeler"in, "rakamlar ve veriler"in cesurca sunulduğu bir dönem içinde yaşamaktayız. Bu da bir gazetecinin kaynakları yaratma ve bulmaya çalışma yeteneğinin olmasını gerektirmektedir. Ayrıca, soruları nasıl soracaklarını bilmelerine ek olarak, yeni kaynaklar bulmak, temel veriler ve haber yöntemleri gibi vasıtaları da kullanabilmek zorundadırlar. Resmi olmayan kuruluşlar (NGO) (non-governmental organization) gazeteciler için değerli kaynaklar haline geldiler. Özellikle askeri yönetimler sırasında, kamu sektöründeki aktiviteleri sınırlandırılan NGO'lar, önemli temel veriler ve çözümsel metodlar geliştirdiler. Geçmişte NGO'lar, hükümetlerin ve siyasal partilerin sosyal yayınlar hakkında söylediklerine karşılık, "diğer görüş" ün kaynağı olarak hizmet ettiler.

Günümüzde gazeteciler verdikleri mesajların bir miktar şüphencilik ile karşılanacağı farkındadırlar. Bu şüphencilik, bazı siyasal olaylarda çekimserlik oranının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ocak 1992'de Şili Ulusal Televizyonu, haber programları ve spot haberler ile gençleri oy kullanmaya davet etti. 28 Şubat'ta (kayıtların kapatılmasından 20 gün önce), 7 milyon oy veren nüfusun 600 000'i oy vermek için kayıt yaptırmamıştı. Geçtiğimiz yıl Panama'da nüfusun yarısı seçimlerde oy kullanmadı. Kolombiya Başkanı Gavira, vatandaşların % 44'ünün oy vermesi ile seçilmiş olmasına rağmen, katılımların az olması şiddet korkusu ile açıklanabilir.

Haberler, 1980'lerde, özellikle Güney Amerika'da siyaset ile güçlü bir şekilde bağlantılıydı. Günümüzde ise, ekonomideki köklü değişimlerden kaynaklanan önemli sosyal sorunlardan meydana gelmektedir. Gazeteciler,

güncel konuların kilit adamları, ozon tabakasındaki delik yada Avrupa ve Japonya marketleri için küçük teşebbüslerin muhtemel ihracatı gibi insan hayatında önemli yer tutan kompleks olayları "nakletmek" zorunluluğundadır.

Günümüzde, dünya üretimi ile artan bir şekilde bağlantılı olan iletişim tüketiminin içinde bulunan Latin Amerika gazeteciliği, kendi bölgesel dinleyicilerinin meraklarını yakalayabilmeli ve anlayabilmelidir. Latin Amerika gazeteciliği ekonomik ve teknolojik modernleşmeyi, çoğunluk halleriyle fakirliği yaşarken, önde gelen politikacıların savunduğu serbest piyasa ekonomisini tatbik etmek zorundadırlar. Ayrıca, haber kaynakları, haber kişileri ve haber dağıtımındaki değişimleri düzeltmek için gazetecilik eğitiminde yeni metodlar bulmak zorundadırlar.

TV ALICISINDA PATLAMA

Bugün, Latin Amerikadaki görsel kültürün gelişiminin uydu kanallarının bağlanması ile tamamlandığını görmek mümkündür. Bu gelişim, çanak antenlerin verimlerinin artması, anten fiyatlarının sürekli azalması ve uydu kanalı ile iletilen haber programlarının çoğalmasının bir sonucudur. Arjantin, Uruguay, Şili, Brezilya gibi Güney Amerika ülkelerinde 1986-87 yıllarında 8000 dolar olan bir çanak antenin fiyatı 1992'de 1500 dolara düşmüştür. Aynı zamanda antenlerin yayın alma kapasiteleri artmış ve boyut olarak küçülmüşlerdir.

Bazı ülkelerde yüksek güçlü çanak antenlerin bağlanması, Arjantin'de olduğu gibi kanuni veya Bolivya'da olduğu gibi kanuni olmayan yollarla, kablolu TV kanalları alıcılarının yerel TVlere nakledilmesi ile sağlandı. Uydu ve kablolu yayın bileşimi ABD ve uzmanlar tarafından beklenmedik bir "Latin Amerika haber bütünlüğü" fenomeni yarattı. Bu fenomenin bir örneğini Peru'nun 24 Horas TV'si, Ekvator, Arjantin, Paraguay ve Şili'deki kablolu yerel TV istasyonları tarafından eş zamanlı olarak yeniden gönderilmesi ve alınması oluşturmaktadır. Bu durumun aynısı, Rede Globa'nın "Jornal Nacional"ı ve Brezilya'nın başlıca ticari TV işletmesinde de görülmektedir.

Latin Amerika ülkeleri, bazıları bölge dışından olmak üzere uluslararası haber yayın sistemlerine bağlandı. 1991'in başlarında, Brezilya hariç bölgedeki diğer ülkeler uluslararası üç programı almaya ve yayınlamaya yeterli idiler. Bu programlar : Mayıs 1991'den beri Atlanta'dan yayınlanan, CNN'in ana haber bülteninin İspanyolca versiyonu olan "Telemundo"; İ-

panyol Televizyonu'nun Kasım 1989'dan beri uluslararası yayın servisinin bir bölümü olan "Diario Noche"; İspanya'da GALA olarak bilinen, Televisa tarafından yapılan, Eco tarafından yayınlanan "24 Horas"tır. Ancak uydular vasıtasıyla sağlanan bu uluslararası haberlerin Latin Amerika haberciliğine neler kazandırdığı daha pek belli değildir.

1989'da Latin Amerika ve Karayibler'de kablolu televizyonlar dışında 516 TV istasyonu vardı . Meksika ve Brezilya, Latin Amerika nüfusunun ve televizyon istasyonlarının %54'ünü oluşturmaktadır. Meksika'da 200'e yakın, Brezilya'da ise 200'ün üzerinde TV istasyonu vardır. Ayrıca bu ülkeler Televisa ve Rede Globo gibi en geniş TV şebekelerine de sahiptirler. 1989'dan beri TV istasyonlarının sayılarında büyük bir artış izlenmektedir. 1990'da Şili'de ülke bütününde etkili olan iki VHF kanalı ile özel TV yayına başlamıştır. Özel TV yayına başlayana kadar, reklam gelirleri ile finanse edilen, üniversitelere ait bazı özel TV istasyonlarına sahiptirler. Arjantin'de ise, devlete ait bir çok kanal özelleştirildi, özel UHF ve VHF kanallarının yetkileri artırıldı. Bu sebepten dolayı, özellikle başkentlerdeki TV sayılarında büyük artışlar görülmektedir.

Bundan başka, varolan yayın devlerinin bölgesel etkisi genişledi. Örneğin, 169 TV stüdyosu, 10 radyo istasyonu ve Meksika'da ki bir çok yayınevine sahip olan Televisa, yakın zamanlarda kendisini Brezilya'nın kalbi diye lanse etti. İçteki ekonomik krizler, Televisa'yı dış marketlere yöneltti. 28 Ocak'ta *Folha de Sao Paulo*'da yayınlanan EFE (İspanyol Haber Ajansı) haberinde, dünyanın en büyük TV şebekelerinden biri olan Televisa'nın Portekiz'de mini seriler ve soap operalar üretmek için, Sao Paulo'da bir stüdyo kurduğu rapor edildi. Televisa'nın yönetim kurulu danışmanı Augusto Marzego, Portekiz'de bütün yükü üstlendikleri, Brezilyalı sanatçı ve yönetmenler ile çalışacakları (böylece Brezilya'da ki özel TV kanallarına rahatça satabilecekleri ve dış piyasaya ihraç edebilecekleri) bir eser amaçladıklarını açıkladı. Haziran 1992'de Brezilya'da ki stüdyolarında üretime başlayacak olan Televisa, "Latin Amerikanlaşma" üretiminin en üst düzeye getirilmesini amaçlayan planlarını izlemek üzere Şili ve Arjantin'de de stüdyolar kurmuştu.

Artan sayıdaki TV istasyonları ve bölgesel medya gruplarının yaygınlaşması iki çeşit reaksiyon yarattı. Birincisi, ulusal haberler ile başlayıp bölgesel haberlerle devam eden haber programlarında bölgesel haberlere daha çok zaman ayrılması, ikincisi ise yerel gazeteciler tarafından uluslararası olayların takip edilmesi ve yazılmasında ki artışlardır.

Yerel gazeteciler tarafından uluslararası olaylara da değinilmesi, bölgedeki ülke başkanları ile yapılan bir seri toplantıyla desteklendi. 80 yıl öncesinde Latin Amerika'da, bunun gibi hükümet başkanları ile yapılan zirve toplantıları alışagelmış değildi. Ancak günümüzde, başkanlık törenleri, hükümet başkanları toplantıları, demokrasiyi iyileştirme gibi bir çok olay basın-yayın organı tarafından izlendi.

Artan profesyonel temaslar, profesyonel birleşmeyi sağlamak yada Latin Amerikalı çalışan grubu yaratmak için bir şanstır. Ancak bu temaslar, fazla katkıda bulunmamakta ve sık sık uygulanmamaktadır. Her grup gazeteci "kendi başkanı"nı takip eder ve "kendi ülkesi" için yayın yapar. Bu uygulamanın yorumu sorulduğunda , Arjantinli ünlü bir gazeteci şöyle demiştir: " Bu yavaş yavaş değişecek, çünkü çeşitli Latin Amerika ülkelerinde yayınlanmak amacı ile ortaklaşa haber yapılacak olaylar vardır " .

Latin Amerika'da gazeteciliğinin durumunu etkileyen diğer önemli fenomen ise, uluslararası haber ajanslarının etkilerinin değişmesidir. 20 yıl önceki araştırmalar Latin Amerika'da yayımlanan toplam bilginin %80'inin AP ve UPI tarafından sağlandığını göstermiştir. 1990'da, başkentlerden, değişik şehirlerden, politik görüşleri farklı olan 33 gazete üzerinde yapılan bir araştırmada, bölgedeki ülkeler arasında Latin Amerika haberlerinin sirkülasyonunda başta İspaya'nın EFE ajansı olmak üzere diğer Avrupa ajanslarının da etkisinin arttığı görülmüştür

İspanya'nın demokrasiye geri dönüşünün ve AT üyeliğinin kabul edilmesinin bir sonucu olarak, EFE ajansının Latin Amerikan basın-yayın dünyasındaki güvenilirliği artmıştır. Yayımlanmış 7,295 makalenin toplamı 742,817 cm'dir. Toplamın %17.7'si (131,591 cm.) ile AP birinci, %17.1'i (126,895 cm.) ile EFE ikinci sırada yer almaktadır. AP ve EFE arasında çok az bir fark olmasına rağmen, diğer büyük ajanslar arasında %4'lük bir fark görülmektedir (Tablo 1).

Bu genel bilgiler, 15 gazetenin örneklerinin kullanılması ile yürütülen geniş çalışmaların sonucu olarak 1990'da toplanmıştır. Bu 15 gazete genelde "referans malzemesi" olarak kullanıldığı düşünülen, yayımlandığı ülkelerde etkili olan, ulusal ve yerel kamuoyunun biçimlendirilmesinde katkıda bulunan gazetelerdir. Kendi ülkelerinde ve Latin Amerika'da çok eski bir geçmişe sahip olan bu gazeteler değişik ajanslara bağlıdırlar ve uluslararası haberlere geniş yer ayırırlar.

Tablo 1: Latin Amerika gazetelerindeki haber ajansı metinleri, 1990

Ajans	Büyük şehirleri temsil eden gazeteler gazeteleri*		Başlıca referans gazeteleri	
	(A=33)	(A=15)	Cm.	%
AP	131,591	17.7	65,275	17.3
EFE	126,895	17.1	66,388	17.6
UPI	101,280	13.7	45,590	12.1
AFP	96,424	13.0	36,744	9.8
Reuters	87,035	11.7	53,930	14.3
ANSA	24,181	3.2	15,637	4.1
DPA	21,952	3.0	17,073	3.2
Diğerleri	50,675	6.8	22,357	5.9
Muhabirler	102,784	13.8	58,843	15.6
Toplam	742,817	100	376,837	100

Not: Gazetelerin araştırması bir yıl içinde dört kez iki haftalık dönemler halinde yapılmıştır.

* Başlıca referans gazeteleri: La Nacion (Arjantin), Presencia (Bolivya), El Tiempo (Kolombiya), La Nacion (Kostarika), El Mercurio (Şili), El Comercio (Ekvator), La Prensa (Honduras), Excelsior (Meksika), La Estrella (Panama), ABC Color (Paraguay), El Comercio (Peru), Listin Diario (Dominik Cumhuriyeti), El Pais (Uruguay), El Universal (Venezuela) ve Diario de las Americas (Miami, ABD).

YENİ MÜCADELELER, YENİ KAYNAKLAR

Televizyon "neyin" meydana geldiğini sürekli gösterirken, gazeteler "niçin" olaylar meydana geliyor sorusuna cevap vermek zorunluluğu ile karşılaşırken, Latin Amerika gazeteciliği profesyonel formasyon ve eğitimin yeni metodlarını aramaktadır. Latin Amerika Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü (ILET) tarafından 1989 yılında düzenlenen "Yeni Teknolojiler ve Gazetecilik" seminerinde bir katılımcı, teknolojik değişimlerin "daktilonun pencereden atılması"ndan daha da ileri gittiğini gözlemlediğini söylemiştir. Günümüzde gazeteciler gerçek meydan okumalarla karşı karşıyadırlar:

- Bilgi Bankaları nerede olursa olsun, haberleri süslemek için bilgilere nasıl bakılacağını bilmek.

- Araştırma gazeteciliği için yeteneklerini geliştirmek-Askeri sansür tarafından zorla getirilen sınırlamalar ve temeli sıradan rekabetçiler olan üretim sistemi içinde kaybolan olayları sormak, araştırmak, bağlantılar kurmak.

- Haber kaynaklarını yaymak, haber sektörlerini ayırmak, kişileri ve bilgi dayanaklarını sağlama almak.

- Sivil bilgisayar şebekelerindeki ekoloji, şehir hayatı, silahsızlandırma gibi toplumun ilgisini çeken konuların ulusal ve uluslararası etkilerini, geniş potansiyeli olan bilgisayarlar vasıtasıyla keşfetmek.

- Yeni demokrasilerde politik liderler tarafından "videopolitik" denemelerinin bir sonucu olarak gittikçe birbirinden uzaklaşan vatandaş ve "politikacı seçkinler" arasında bir bağ oluşturmak.

İçinde buldukları dönemlerde, bölgedeki iletişim ve gazetecilik fakülteleri, öğrencilere aktarılması gereken bilgiler konusunda oldukça tereddütte idiler. Latin Amerika İletişim Okulları Cemiyeti'nin 10. yıl dönümü nedeniyle yapılan toplantıda cemiyet başkanı şunları söylemişti: "Derin araştırmalar yapmaya devam etmek bir zorunluluktur. Israrla söylüyorum, profesyonel formasyon alanının daha ilerisini araştırmak zorundayız. Diğer alanları, diğer yöntem-bilimleri, diğer pazarları keşfetmek için kendimizi hayal gücü ve yaratıcılıkla doldurmalı ve beslemeliyiz. Sadece sahip olduklarımız ile yetinmemeliyiz".

1950 yılında Latin Amerika'daki iletişim fakültesi sayısı 13 iken, 1990'da bu sayı 227'ye çıkmıştır, bu sayının 1992'de 250'ye varacağı tahmin edilmektedir. Sosyal iletişimin değişik formları ile büyülenmiş bu gençletişimciler ne yapıyorlar ? Kabul etseler de etmeseler de bir çoğu "Bağdat'ta Peter Arnett" olmayı yada kendi ülkelerindeki büyük televizyon kanallarında iyi bir yere gelebilmeyi hayal etmektedirler. Bu büyülenmenin tehlikesi, dünyayı kavramaya teşebbüs için Latin Amerika'nın gittikçe artan "latin" gerçeğinin parmaklarımız arasından kayıp gitmesine izin veriyor. Latin Amerikalılar Gabriel Garcia Marquez'in Nobel Ödülü'nü alırken belirttiği gibi demokratik dünyaya entegre olup, özgürlük ve eşitliği dengeleyen çağdaşlığa adım attıkça kendilerine yepyeni olanakların açıldığını göreceklerdir.

* Fernando Reyes-Matta, Journal of Communication, "Journalism in Latin America in the '90s: The Challenges of Modernization", U.S.A., Summer 92, vol. 42 No:3, pp. 74-83'den çevrilmiştir.